СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 110. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 11-го травня 1940. No. 110. Jersey City, N. J., Saturday, May 11, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

„ЗАМОРОЖЕННЯ" БЕЛЬГІЙСЬКО-ГОЛЯНДСЬКИХ ВКЛАДІВ

ВАШИНГТОН. — Як тільки до Вашингтону дійшло офіційне потвердження про напад Німеччини на Бельгію, Голяндію і Люксембург, президент відразу зарядив, що всі фінансові вклади з тих країв підлягають „замороженню" і їх не вільно без дозволу уряду вивозити за границю. Причиною цих обмежень є, щоб не допустити до того, щоб вартісна валюта зо Злучених Держав Америки діставалась у руки наїзника.

В департаменті стейту цілу ніч панувало велике напруження. Високі урядовці не спали, а стояли в тіснім звязку з американськими амбасадорами в Европі, зокрема з амбасадором до Бельгії, Кудагієм. Наступної ночи департамент стейту знов буде урядувати цілу ніч, а навіть сам президент чуватиме цілу ніч і прийматиме звідомлення про розвій подій в Европі та інших частях світу.

НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

ВАШИНГТОН. — У дипльоматичних колах говорять, що Злучені Держави Америки, у звязку з наїздом німців на Голяндію, мусітимуть добре наглядати на Далекім Сході за тим, щоб часом якась інша держава, а саме Японія, не хотіла захопити голяндських Індій, звідки Злучені Держави Америки побирають цину і гуму. Як відомо, Кордел Гол пару тижнів тому зробив офіційну заяву, що Америка буде противитися всяким змінам територіяльних посілостей на Далекому Сході. А кілька днів тому американська фльота дістала приказ не вертатися з маневрів на Далекому Сході додому, тільки оставатись там в американських базах. Прав доподібно, що департамент стейту в найкоротшім часі пробуватиме створити бльок американських держав, які на спілку охоронлябі існуючий стан на Далекім Сході.

ГОЛЯНДСЬКИЙ ПОСОЛ ПРО НАПАД.

НЮ ЙОРК. — Голяндський посол до Америки, д-р Александер Людон, запитаний газетярами, що він думає про події в своїм рідним краю, майже зо сльозами в очах сказав, що Голяндія є черговою жертвою політичної зради. Німеччина ще раз задемонструвала свою „чесноту" і „гуманність". Голяндія, казав він, є другий найгустіше заселений край на світі. Коли німці тепер бомбують його, то це означає потопи невинної крови. А кров його земляків така сама, як кров американців, казав Людон.

АРМІЯ ЖАДАЄ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни рішив звернутися до конгресу з домаганням, щоб той призначив нові гроші на будову 500 велитенских літаків, званих „літаючими твердинями". Це жадання департамент війни робить у звязку з подіями в Европі, в яких аліянти зазнають невдач внаслідок переваги німецьких літаків.

РОЗБУДОВУЮТЬ ФЛЬОТУ.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет морських справ затвердив плян, на основі якого американську воєнну фльоту розбудують на 11%. Цей плян тепер піде під дискусії цілого сенату, а опісля палати представників.

ВОЄННІ НАСТРОЇ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії під дирекцією д-ра Ґелопа подало до відома, що воєнні настрої в Америці в останніх часах трохи змінились і вже нині слідно більше призни до аліянтів, ніж передтим. Та всетаки переважаюча опінія далі є та, що до війни Америка не повинна йти. Зате люди більше склонні помогти всіми силами аліянтам. На сто громадян 66 заявилися за те, щоб дати аліянтам усяку поміч, які вони лише зажадають, з виключенням вояків. 34 відсотки говорили, хай уряд далі помагає аліянтам, як це робив дотепер, але не більше.

ПРИЇХАВ КОРАБЕЛЬ „РЕКС".

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку приїхав великий італійський корабель „Рекс" і привіз на собі 1,160 пасажирів. Моряки говорили, що англійські воєнні кораблі здержали були „Рекса" на 13 годин і забрали з нього до провірки почту. Водночас віддали вже провірену почту, що її забрали передтим на інших італійських кораблях.

ДОБУВАННЯ НОВОЇ ЕНЕРГІЇ.

ВАШИНГТОН. — Віддія патентів у Вашингтоні затвердив патент, на основі якого можна буде видобувати з дешевої руди „уран 235". Цей мінерал містить у собі страшенну енергію. Один фунт його має стільки опалової сили, що пять мілліонів фунтів вугля, або три мілліони газоліни. А хвилеву вибухову силу один фунт того дивного мінералу має таку, яку мають 30 мілліонів фунтів динаміту. Однофунтова бомба з того мінералу миттю знищилаб цілий Ню Йорк.

ПОЛУДНЕ ПОПИСАЛОСЬ.

АТЛЯНТА (Джорджія). — Полудневі стейти осягнули в минулім році похвальний осяг: за той рік у тих стейтах не злинчовано ні одної особи.

ВІДШКОДУВАННЯ ДЛЯ БИДЕЛА.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Джозеф Ґуфі подав внесок у сенаті, щоб амбасадорові до Польщі, А. Биделеві, виплатити відшкодування у висоті 234 тисяч долярів за ті його приватні шкоди, які він поніс у часі німецько-польської війни. Німці знищили його дорогоцінні меблі, образи та інші вартісні речі.

СОН ЛЕТУНА

Алвин Раш, 46-літній летун з Медисону, Вискансин, мав уночі сон про світову війну, в котрій він служив при літаках. Йому снилося, що на нього нападають вороги та що йому не лишається ніщо інше робити, як вискочити з літака. Він нагло пробудився: він лежав на землі під своїм домом. На другому поверсі дому, де була його спальня, було вікно відкрите.

Його відставлено до шпиталю, де лікарі ствердили, що він має зломані крижі.

ВБИВСТВО НА ТЛІ СТРАЙКУ

Віто Трімарко, 38-літній делеґат юнії жіночих кравців, зайшов до фабрики одежі Джусепа Фрістакія в Брукліні в цілі переговорів у справі організації робітників того підприємства. Підчас сварки, що вивязалася між ними, Фріскаті застрілив Трімарка з револьвера.

Фріскаті каже, що Трімарко прийшов з вісьмома іншими робітниками, що він зажадав юніонізації фабрики, а коли Фріскаті відмовлявся, Трімарко підійшов до електричної зворотниці й виключив електрику, внаслідок чого всі тридцять машин у фабриці перестали працювати. З цього почалася бійка, котра скінчилася трагічно для юнійного делеґата.

ПОТРІЙНА СТРІЛЯНИНА

У домі в Велсвилу, Ню Йорк, занятому родинами двох братів Джанстонів, прийшло до стрілянини, внаслідок котрої 61-літня Медж Джанстон згинула на місці, а два брати: 67-літній Фред і 64-літній Джан мають такі поважні стріляні рани, що, на думку поліційних лікарів, вони не вийдуть з життям.

Оба брати були спільниками в пломберському бизнесі від 8 літ. Що було причиною стрілянини, поліція з певністю ще не ствердила.

ПРИПАДКОВЕ ВТОПЛЕННЯ АВТОМОБІЛІСТА

З вод озера Тіораті коло міста Монров, у стейті Ню Йорк, добула поліція 42-літнього мешканця Флошингу, Ню Йорк, Ернеста Купмена. Він видно впав в озеро з автом, зїхавши з гостинця, що йде здовж озера. Поліція припускала спершу самогубство, але лікарська автопсія тіла показала нестійність цього припущення.

Поліційні розсліди ствердили, що Купмен хорував на омління; поліція припускає, що він дістав один зо своїх звичайних нападів омління, коли їхав здовж озера, і в непритомности загнав авто в озеро.

ДИНАМІТ У ПОЛІНІ

Д-р Л. Ф. Биделмен з Вебстер Сити, в Айові, вкладав оноді дерево до своєї печи й не міг вложити одного поліна, бо було завелике. Приглянувшись до поліна, він побачив у ньому капслю до висаджування динаміту, а далі й кусок динаміту, як видно, приложеного до деревляного гудза. Тепер лікар думає про те, що то сталося, якби він так був це поліно вложив до печи.

ЛЮДОЇДСТВО В КИТАЮ

Японський уряд признав, що в східній частині провінції Квантунг, до котрої не можна доставляти поживи з причини японської війни, появилися випадки людоїдства. У Сватові, на ринку поліція арештувала трьох різників, що продавали людське мясо. У сільських округах, мовляв, канібалізм поширяється без ніякого зорганізованого спротиву.

Перед японською війною місто Сватов спроваджувало з дальших околиць Китаю річно коло 70,000 тон рижу. Нині того рижу спровадити не можна, а риж, що його управляють в околиці, не вистарчає навіть на виживлення японської армії.

БРАЗИЛІЯ ПОТРЕБУЄ 700,000 БУШЛІВ ТИЖНЕВО

Арґентинський ринок одержав відновлену силу і пшениця там знов зближається до найвищої ціни в сезоні. Це враз з попитом на пшеницю в сусідній Бразилії складається майже на усунення арґентинської пшениці з європейських держав, коли взяти на увагу високі ціни перевозу і воєнне ризико. Тижневі потреби пшениці й муки не перевищать 1,700,000 бушлів до кінця сезону. З того Бразилія буде забирати 700,000 бушлів тижнево, отже для вивозу до Европи лишиться не більше як мілліон бушлів тижнево аж до других жнив, у січні 1941 р.

ОТРУЯ В КОКОСОВИХ ГОРІХАХ

Два професори Ейльського університету подали звіт про своє відкриття причини чистого затроєння людей, що живляться кокосовими горіхами. Такі затроєння трапляються головно на острові Джаві.

Вчені ствердили, що отрую виробляють бактерії, які кидаються в кокосовім горісі, з котрого вибрано олій. Ця отруя була інколи причиною масових затроєнь населення.

САМОГУБСТВО БУВШОГО СУДДІ

У гаражу, котрий він винаймав щойно кілька днів тому в Брукліні, поповнив самогубство при помочі моноксидового газу з власного авта бувший міський нюйоркський суддя, Френк Васерман. Поліція припускає, що він волів згинути з власної руки, ніж піти на небезпечну операцію, яку зарядили для нього лікарі.

КУРКА-ДОМАТОРКА?

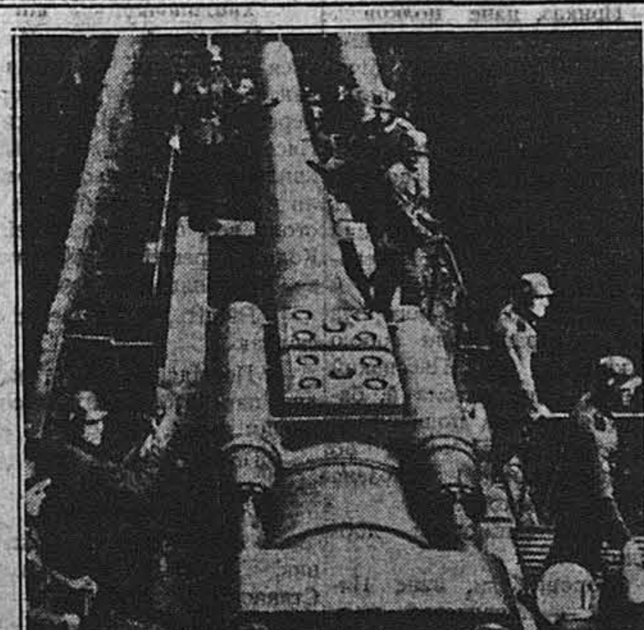
Чарлз Арґайл, фармер з Ґрентс Пас, в Ореґоні, каже, що він продав оноді дві курки фармерові Чарлзові Кетлинові, що живе від нього через ріку, які три милі від його дому. Оноді Арґайл здивований побачив одну з проданих курок на своїм подвірю. Вона вернулася на свою стару фарму й тут зараз знесла яйце. Арґайл яйце зїв, а курку відставив назад Кетлинові.

ОБМЕЖЕННЯ КУПНА СРІБЛА.

ВАШИНГТОН. — Сенат затвердив законопроєкт, на основі якого скінчиться право президента викуповувати заграничне срібло по інфляційних цінах. Той законопроєкт іще піде під наради палати представників.

ЯК ЗГИНУВ ВЕБ МІЛЕР?

ЛОНДОН. — Стверджено урядово, що славний журналіст Веб Мілер, ґенеральний директор „Юнайтед Прес", згинув припадково внаслідок нещасного випадку, висідаючи з поїзду. Та німецька преса подає, що його вбили британські тайні агенти. Ніби за те, що він ставився критично до британської політики. Та виглядає, що часописи так пишуть „з наказу згори".

ВЕЛИКА НІМЕЦЬКА ГАРМАТА НА „ЗАХІДНІЙ СТІНІ".
Видно німці сподіваються розбити нею лінію Мажіно.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ВВІЙШЛИ В ГОЛЯНДІЮ

АМСТЕРДАМ. — Сталося те, чого в Голяндії ожидали від тижня. Німеччина рішилась окупувати Голяндію, заатакувавши її літаками. Це нова німецька „блискавична війна", бо німецькі літаки заатакували рівночасно десятки голяндських міст. Голяндія всюди ставить сильний опір, бо була приготована на такий напад. Німці скидають військо з літаків при помочі легкопадів, а також переправляють його через ріку Мозу в гумових човнах. По цілій Голяндії чути гук протилетунських гармат.

АНГЛІЯ ЗАНЯЛА ІСЛЯНДІЮ.

ЛОНДОН. — Англійські війська заняли остров Ісляндію, що належав до Данії, а по занятті Данії німецькими військами проголосив незалежність. Британський уряд заявив, що його окупація є тимчасова та що вона не торкається місцевої влади. Це тільки охорона перед евентуальним німецьким нападом.

АЛІЯНТИ ВДЕРЖАТЬ НАРВІК.

КІРУНА (Швеція). — З відомостей, які доходять з Нарвіку, виходить, що там далі йде завзята боротьба між аліянтськими і норвезькими частинами та німецькими. Ті останні не зможуть удержатись. Так думають у Швеції. Значить, що аліянти таки задержать у своїх руках ту важну пристань, через яку переходив вивіз заліза зо Швеції.

НІМЕЦЬКІ ЛІТАКИ НАД ТАМІЗОЮ.

ЛОНДОН. — Британська протилетунська артилерія довго обстрілювала пять німецьких бомбовиків, що літали над гирлом ріки Тамізи.

ЧЕЙМБЕРЛИН МАБУТЬ НЕ ВДЕРЖИТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Партія Праці не хоче йти на компроміс з теперішнім премієром Чеймберлином. А це значить, що він буде змушений таки уступити. В такому разі стане премієром правдоподібно лорд Галіфакс, теперішній міністер закордонних справ. Та йому, як шляхтичеві, не буде можна заступати уряду, згідно з традицією, в палаті послів. Та в такій потребі буде за нього говорити Винстон Чорчил. Та замітне те, що підносяться голоси, головно з боку робітничих послів, щоби премієром став Ллойд Джордж.

АНГЛІЯ ЗАВИНИЛА, КАЖЕ ЛЛОЙД ДЖОРДЖ.

ЛОНДОН. — За те, що тепер діється в Европі, є відповідальною у великій мірі Англія, бо її уряди не подбали, щоби було виконане те, до чого вона зобовязалася мировими договорами. Таке заявив у палаті послів Ллойд Джордж, бувший британський премієр з часів останньої світової війни. Англія, казав Ллойд Джордж, не поперла демократичного німецького уряду як треба, і тому довела до того, що прийшов там до влади Гітлер. Англія не розоброїла себе, коли Німеччина була розброєна, а була зобовязана так поступити. Президент Бенеш зобовязався, що як Судети і Словаччина будуть прилучені до Чехії, то обидва краї дістануть зараз повну автономію, що не сталося. І через такі речі дійшло до того, що тепер маємо нову війну.

ГІТЛЕР ПРО НОРВЕЖЦІВ І ПОЛЯКІВ.

БЕРЛІН. — Гітлер дав амнестію норвезьким полоненим з винятком тих жовнірів, що служили в армії постійно. Притому заявив, що робить це тому, що норвежці боролися „явно й чесно", а не так, як поляки, що поводили себе „як боягузи і нечесно".

НОРВЕЗЬКІ ВТРАТИ.

ПАРИЖ. — Норвезький міністер заграничних справ, Кот, заявив, що Норвеґія мала на початку війни 6 дивізій війська, з чого дві третини належить уже до вбитих, ранених, або полонених. Шеста дивізія бореться в Нарвіку. Кот заповів, що та війна мусить закінчитись для норвежців перемогою.

СОВЄТИ ПРОТИ ПАСЛЯВІЗМУ.

МОСКВА. — Панслявізм є тепер в очах совєтських провідників, коли йде ще про заграничну політику, реакційним пережитком і не годиться з політикою Совєтів. Совєтська пресова аґенція подає, що це Франція й Англія поширюють вісті про „панслявізм Совєтів".

АНГЛІЯ ЗБІЛЬШАЄ АРМІЮ.

ЛОНДОН. — Король підписав новий закон, який збільшує військовий побір. Наслідком того британська армія може збільшитися упродовж пів року на 2,500,000 жовнірів. А тепер має Англія два мілліони війська.

ЗАМІТНА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

РИМ. — У Римі відсвятковано четверту річницю народин „нової італійської імперії". Свято мало наскрізь „воєнний" характер. Мусоліні говорив дуже коротко. Казав, щоб населення призвичаїлось до мовчанки, яку перервуть тільки „факти". Значить, що треба рахуватися з якоюсь новою „несподіванкою". Треба завважити, що перший раз відбулася тут така демонстрація, що в день цеї річниці італійські студенти пішли громадно перед будинок німецького консуляту і кричали: „Гайль Гітлер!" і „Віва Мусоліні!"

КАРА СМЕРТИ НА САБОТАЖНИКІВ.

ЛОНДОН. — Буде в Англії кара смерти на саботажників і шпигів та тих всіх з „Пятої Кольони", що підкопують із середини оборонну силу краю.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИЯВ ВДЯЧНОСТИ

Недостача вдячности — це недостача культури. Так сказав хтось із великих мислителів. А коли це брати у загальному розумінні, то що тоді сказати про таку людину, що не відчуває вдячности супроти своєї матери? Здається, що в такому випадку тяжко булоб говорити про людяність і взагалі про людину. Так принаймні, як нам здається, ми всі глядимо на такі справи. І тому є до певної міри злишним нагадувати, що надходить День Матери та що ми в такому дні повинні відчувати. Але так є, що хоч ми живемо ніби в дуже культурних часах, то з нашою „вдячністю" не все в порядку. Ось тому не шкодить, коли хоч раз у році застановимося над тим, яким є наше серце принаймні у відношенні до рідної мами.

Кажуть, які матері, така будучність народу. В тому є дуже багато правди, коли зважимо, що характер дитини є властиво викутий матірю вже перед тим, поки дитина зачала ходити до школи. Та остання тільки вигладжує чи доповняє те, що вже вложила в дитину мати. З цього одного бачимо, яку величезну ролю відграває мати. І скільки труду, розуму і посвяти треба з її боку, щоб так підховати дитину, щоб з неї виросла благородна, чесна й розумна людина. Мабуть чи не найкраще зясував це американський президент Линколн, коли казав, що все, чим він є і чим надіється бути, завдячує своєму ангелові-хоронителеві, своїй матері. Цим він виявив не тільки величезний вплив матери, але також підкреслив і надзвичайно великі обовязки, що спадають на розумну матір, свідому своєї великої відповідальности.

Українська мати в Америці, це в першу чергу та робітниця, чи подруга робітника, що зуміла в тяжких обставинах виховати нам наше молоде покоління, яке, назагал беручи, є чесне й моральне. А це важне, коли довідуємося з щоденної преси те, що не так є з молоддю інших націй. В кримінальній статистиці, на щастя, наше молоде покоління не займає такого місця, що наносилоб нам сором. І з іншого боку, національного та релігійного, не є з нашою молоддю так зле, як це дехто часами представляє. А коли так є, то й тут слідна рука української матери. І то тої, що не вивчила штуки виховування по високих школах, слухаючи великих учених і виховників, але передавала в душу дитини те, що сама перебрала від своєї української матери ще в старому краю. А тут заважувало не так знання, а чувство, серце, благородність, себто те, чого тепер людство, що кривавиться в новій світовій різні, так дуже потребує. Знову гарту, потрібного у життєвій боротьбі, набирала українська дитина з практики. Вона сама бачила, як її мати тяжко працює і як терпеливо й завзято поконує всі можливі труднощі.

Отже є за що пошанувати українську матір, як старим так і молодим.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА І ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА

(Дискусійна стаття, надіслана з Женеви, Швайцарія).

Небезпека передчасного миру, себто такого, що міг би наступити раніше ніж розбиття СССР, тимчасом минула, війна поширилась на Скандинавію. Вона віддалилась від України, відвернула від неї на якійсь час увагу европейського політичного світу і ніби зменшила тимсамим надії на близьке розвязання українського питання. Але цей стан, очевидно, переходовий.

Треба було числитися з тим, що держави, які провадять війну, поставлені перед неможливістю вирішити її на франко-німецькім кордоні, будуть шукати іншого поля бою. Вже напад Московщини на Фінляндію втягнув хуртовину европейської війни на Скандинавський півострів, але західні великодержави, намагаючися за кожну ціну уникнути війни проти Московщини, не скористали з фінсько-московської війни.

Та маємо причини думати і сподіватися, що скінчити війну, не порушивши СССР, не дасться. Це переконання скріплює навіть поверховна аналіза причин, що війну викликали.

Основним чинником цілого політичного життя Европи уважаємо національні відносини на сході Европи, де вони не досягли ще того постійного стану, в якім вони перебувають на заході нашого суходолу. Вже велика війна відбувалась під гаслом визволення націй. Розбиття царської Росії поставило на порядок денний питання державної самостійности всіх поневолених націй, що перебували в її межах. Сотворення СССР не лише цього питання не розвязало, а навпаки, його безмежно загострило. В нових державах, сотворених версайським миром, опинилось понад 30 міліонів „меншестевого" населення. Отже понад сто міліонів чужонаціонального населення опинились у межах чужих і майже всюди ворожих йому держав. Понад дві пяті частини цього населення, бо аж 43 міліони, приблизно, припадає на українців.

Коли основним чинником цілого політичного життя Европи вважаємо о національні відносини, то мусимо льогічно визнати, що вони допровадили й до війни, яка все була останнім засобом розтяти ті політичні конфлікти, яких ніяким іншим засобом розвязати очевидно не було можливо. Наскільки українське питання на сході Европи, беручи його лише просто у відношенні до чисельности самого українського, є найповажнішим, то, кермуючись лише самою формальною льогікою, треба визнати, що воно належало й до найголовніших причин війни.

Формально, і так мовити фактично, вибухла війна наслідком німецько-польського конфлікту, але українська справа грала в цім конфлікті цілком особливу ролю. Коли відносно цього могли бути якісь сумніви, то польська „Біла книга" їх ґрунтовно усунула. Ця книга стверджує, що Німеччина кількома наворотами при ріжних нагодах пропонувала устами своїх найвідповідальніших керманичів розпочати спільну акцію проти Московщини, але завжди діставала відмовну відповідь.

Чи з власного розуму видав еміграційний польський уряд цю свою „Білу книгу", чи з наказу урядів союзників, які мабуть бажали посварити цею книгою Берлін з Москвою, нас не обходить, але того, що в ній говориться про німецькі пропозиції спільної акції проти Московщини, не спростовує зрештою й німецький уряд. Оголошенням дотичних документів, відомих почасті й раніше, видала собі Польща вбивчий історичний осуд. Як жеж тепер виглядає її „прометеївська" акція впродовж останніх років перед війною, а особливо по смерті Пілсудського! Чи не була вона звичайним дуренням представників поневолених націй? Польський уряд підтримував їх, вабив надією на спільну акцію проти Московщини, а разом з тим систематично відкидав пропозиції розпочати кампанію проти Москви.

Щоб зрозуміти належно і зміряти цілу, скажемо лагідно, фатальність, політики польського уряду, треба пригадати собі, як далеко посунулась була вже протимосковська акція на нашім суходолі в останніх місяцях перед вибухом европейської війни. Чинність протикомуністичного пакту простягалась від Мадриду до Токіо. Актуальність справи визволення України досягала найвищого ступня навіть у західніх великодержавах, зовнішнім доказом чого служила хочби скількість поважних книжок та маса часописного матеріялу про українську справу. Всі московські впливи на південнім сході Европи і всі промосковські угрупування менших держав зліквідовано. У тому часі повстала Карпатська Україна, що могла стати центром для української протимосковської акції. Карпато-Україна викликала одначе в Польщі небувалий напад колективної національно - політичної істерики, що виключав не лише кожну політичну рівновагу, а й просто здібність політичного мислення.

Своїм поступованням в справі Карпато-України Польща виявила свою справжню позицію і в цілій українській справі. Коли відбудова української державности на малім кавалку української території викликала такий панічний жах у польськім громадянстві, то не тяжко зрозуміти, що польський уряд міг зважитися на найбільш фатальний крок, щоб запобігти небезпеці повстання великої української держави на руїнах СССР. Панічний страх Польщі перед Німеччиною, що повертався з польській пресі передвоєнного часу в смішну зухвалість, походив головно від свідомости своєї збройної немочи, спричиненої польсько - українською боротьбою в межах держави, що затроювала ціле її внутрішнє життя і робила тим, чим вона себе показала у війні проти Німеччини. Коли Польща не мала довіря до Німеччини, потрібного в якійсь мірі при кождій спільній акції, вона моглаб мати завжди деяку оборону в Парижі і Лондоні, незалежно від ріжних умов; але переляк є найгіршим дорадником, і поставлена перед вибором боротьби в східнім чи західнім напрямі, Польща кинулась на захід, перебравши на себе таким чином велику частину відповідальности за вибух війни.

Наскільки Польщу спонукав до її фатального кроку страх перед українським рухом у межах держави та перед повстанням сусідньої великої української держави, треба уважати Україну посередньою причиною сучасної війни. А колись царська Росія взяла участь у світовій війні головно для того, щоб мати всі українські землі в своїх межах, то тепер большевицька Московщина за тую саму ціну зрадила своїх західньо-европейських союзниць і взяла участь у розподілі Польщі.

Відповідальність за те, що Західня Україна дісталась під московську окупацію, та за все, що тепер там діється, Польща, у всякім разі не меньше як Німеччина.

При кінці зазначимо, що ніодне з наших припущень не порушує нашого твердження, що українська справа причинилась до вибуху сучасної війни. Висновок, який ми повинні зробити з цього фатального для Европи стану нашої справи і який ми повинні як найширше спопуляризувати в Европі й Америці є той, що ціла Україна, в межах знесиленого внутрішньою боротьбою націй проти Московщини СССР, мусить бути тепер без прівняння більшим джерелом небезпеки нової війни, ніж була нею Західня Україна в межах безсилої Польщі. Тільки вільна і незалежна Україна може стати тим чинником, що допоможе до дійсного замирення Сходу Европи чи Европи взагалі.

Н.

НЕВИЧЕРПАНІ МОЖЛИВОСТІ

Перед зібраними студентами Рочерстерського університету дня 7. травня ц. р. виголосив чільний американський фінансіст Овен Йонґ доклад, у якім доказував студентам, що нинішні можливості в економічнім житті краю є таксамо необмежені й невичерпані, як вони були за давніх часів, коли люди ладували закриті вози, брали з собою ввесь свій дорібок і родину та пускались у світ, в надії знайти нові, дармні земельні території.

Нині форма тих можливостей змінилась. Нема вже вільних територій. Зате є найріжнородніші поля в промислі, торговлі, суспільній обслузі, що ще не використані і ждуть чоловіка з ініціятивою, який обробив би їх і сам притім належно розбагатів.

Серед тих людей, що жили 50, чи сто літ тому, також був великий відсоток таких, котрим здавалося, начеб не було для них можливостей на тім світі. Вони безрадно оглядались довкруги і здавалося їм, що нема місця для них, бо хтось уже перед ними захопив дане підприємство, використав дану думку. Такий безрадний чоловік завважував у своїм середовищі ріжні крамниці й здавалось йому, що нема вже місця для відкриття нової крамниці. Завважував ріжні ресторани, банки, аптеки, професійні канцелярії, промислові підприємства, найріжнородніші майстерні — і думав, що йому бідному не вдасться розіпхати їх ліктями і собі десь із чимсь примістити-ся.

А всетаки скільки можливостей було для людей сто літ тому! Люди без ініціятиви бачили лише те, що вже було довершене іншими, а не бачили того, що ще було недовершене. Вони не бачили, що ті крамниці досить примітивні. Також неудосконалені ріжні промислові підприємства, майстерні машин, одежі, обуви й ріжних продуктів щоденної потреби. Вони не бачили, що містечка, в яких вони жили, не мають добрих вулиць, належних хідників, та що болото всюди по коліна в осінні дощеві дні. Вони не догадувались, що нафтові лямпи можна заступити наперед ґазовими, а опісля електричними. Не догадувались, що парова, а опісля електрична енергія може бути обернена для служби людям, і може виконувати для поступу впрост неймовірні речі. Ті люди не мали візій, уяви будучого, тому вони бачили лише довершене, а не бачили, що можнаб довершити. Хтож не бачить в уяві будучого, не може зробити ні кроку поступу вперед.

Зате ті люди в тих давніх часах, що мали уяву будучого, зробили величезні осяги. Вони для загалу зробили величезні прислуги і самі доробились казкового майна.

Нині чомусь далеко більше закорінилось переконання, що можливості розвитку і поступу обмежені, говорив Овен Йонґ. Та воно в дійсності так не є. Правда, що нині на ринку слідний пересит, алеж і потреби людей такі витонченні, що величезна скількість речей, які ще 50 літ тому вважались би цілковито безпотрібним люксусом, нині є річчю, без якої не обійдеться навіть нуждар. Зросла продукція, зросли вимоги людей. Та ні одно ні друге не осягнуло свого повного заспокоєння. Потреби людей усе удосконалюються і помножуються. Для тих потреб підприємчиві люди можуть знайти заспокоєння і за них від загалу дістати належну нагороду. Крім того ті економічні підприємства, що вже нині існують, не є вповні досконалі. Багато з них занепадають, тратять свою обслугову вартість і треба, щоб більшою конкуренції вони сходили з арени життя, а їх місця займали живіші сили.

Всетаки Овен Йонґ зазначив, що в нинішніх часах ці можливості для індивідуальної підприємчивости трохи обмежені урядом. Він казав, що в 20-тих роках цього століття промисл в Америці зробив величезний поступ уперед. Та так, як це часто буває з людьми, що зроблять нагло величезні успіхи, так і американський промисл від свого поступу стратив розсудок і йому закрутилось у голові. Від того закручення повстала економічна криза, що тревае донині.

І зновуж так, як це буває серед людей, що тяжко осуджують того, якому від засліплення поховзнеться нога, американська суспільність почала тяжко осуджувати американський бизнес тому, що його довів до економічної кризи, хоч той сам бизнес впродовж довгих років, а навіть століть, ретельно і задовільно обслугував потреби суспільности.

На бизнес наложено покуту, в формі державного правління, що дістало право від загалу втручатись у промисл і говорити йому, що він має робити, а що ні. 30-ті роки цього віку, казав Овен Йонґ, пройшли під знаком державної контролі суспільно-економічного життя Америки.

Але й правління, діставши величезні повновласті від суспільности, почало засліплюватися своєю власною силою і почало робити помилки. Воно почало громити приватний бизнес, забуваючи, що воно саме є нічим іншим, тільки відгомоном бизнесу. Коли не стане оригінального голосу, пропаде і відгомін. Коли притихне і знидіє приватне суспільно-економічне життя, то й правління нічого не вдіє. Захоплення уряду своєю силою в останніх часах почало набирати таких застрашаючих форм, казав Йонґ, що повстала небезпека, що воно дійде знов до катастрофи. На щастя, ми бачимо в конґресі протиділання цьому. А важною появою в тім протиділанні є закон Лоґана-Волтера, який уже перейшов у палаті представників і правдоподібно перейде в сенаті. Той закон спиняє розгін, переплетений деколи з самоволею правління і ставить потягнення урядових чинників під розгляд судівництва.

Треба сподіватися, заключував Йонґ, що 40-ві роки цього віку будуть розумною і щасливою сполукою бизнесу і правління; що в цій сполуці усунені будуть помилки бизнесу, поповнені на передодні економічної кризи, а також помилки правління, які допроваджують економічне життя до здушення. Зате залишені будуть добрі сторони одного і другого. Коли це станеться, то Америка справді стане на шлях, що заведе її до великого добробуту і щасливого життя.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Х., Кемден, Н. Дж., і М. Л., Сайксвил, Па. — Справа Дворецького була вияснена в редакційній статті, в рубриці „На біжучі теми" і у відповідях редакції. Думаємо, що це вистарчальне.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(42)

— Чогож ні? Все, що мав полагодити, готове. До вечора недалеко. А мені ще перед заходом сонця треба виїхати з Чигирина...

Кричевський вирячився з дива.

— Не дивуйтеся, пане мій і приятелю. Час такий, що дивуватися нема коли. Ось вам моя шабля. Коштовна вона й памяткова. При оказії відберу, а покищо заховайте.

— Так може ще випємо й перекусимо на прощання... — запропонував Кричевський.

— Випити хіба стремінного, а перекусувати нема часу. Тай прощатися нема потреби. Побачимося скоріше, як вам здається, пане полковнику.

Кричевський плеснув у долоні. На порозі зявився хлопець.

— Принеси скоро наливки, але не барись!

Хлопець звинувся й два приятелі, випивши по скляниці, щиро й палко обнялися:

— На потугу!

— На потугу!

Про ворогів не згадували, пючи.

X.

Старостинські драби й міські ціпаки, що нудьгуючи на вартівні грали в кості, позривалися мов опарені, коли побачили перед собою постаті сановитих гостей — пана полковника чигиринського й пана сотника Хмельницького, що йшов без шаблі за ним. Поклонившися в пояс, виструнилися попід стінами й ждали, що їх милості прикажуть.

Кричевський, торкнувши легка шапки рукою, спитав:

— Десятник тут?

— До послуг вашої милости! — виступив один з драбів, з жовтою перевязкою на рамені.

— Підеш з нами до пана Пясецького.

— Приказ, пане полковнику! — бренькнув острогами десятник і, отворивши бічні двері, пропустив гостей попереду.

В трійку піднялися крутими східцями на перший поверх, де в тісному прибоці мабуть днював і ночував невтомний гордський скриба пан Пясецький. Запах тухлого паперу й горівчаний сморід огорнув гостей, що заповнили собою всю кімнату. Пан Пясецький підірвався зпоза стола й, бажаючи як мога пошанувати гостей, стукнувся чолом об стіл, аж каламар і заялозена пісочниця підскочили.

— Чолом вашмостям, добродіям!

— Здорові були, пане Пясецький! — привітався полковник.

— Що прикажете?

— Ось пан сотник, його милість Хмельницький, діло до вас має, пане писарю — відповів Кричевський, даючи місце приятелеві.

— Рад служити пану сотникові, добродієві.

— То й гарно, коли раді. Беріть клаптик паперу, мачайте перо й пишіть...

— Хвилиночку! — кинувся пан Пясецький приспособлятися до писання. Чи з несподіванки, чи з віку, чи просто з перепою, якому віддавався п. Пясецький у кожну вільну хвилину, руки в нього тремтіли й не скоро визбирали зо стола все, що було потрібне. Колиж нарешті все було готове, Хмельницький почав:

— Пишіть, будь ласка: Посвідчаю...

— Посвідчаю... — гризмолив пан Пясецький, висолопивши язика.

— Посвідчаю, що його милість пан...

— Його милість пан...

— Чигиринський полковник, шляхетно уроджений Станислав Кричевський...

— Станислав Кричевський...

— При мені, писарі гордському, славетному Григорієві Пясецькому...

— Пясецькому...

— В руки пана десятника варти... Як звется? — звернувся сотник до драба.

— Заремба...

(Дальше буде).

Ukrainian Weekly

(Concluded)

SELECT UKRAINIAN STORIES

BAATKIVSCHENA

By IVAN FRANKO

Translated by STEPHEN SHUMEYKO

(3)

(Continued)

I slept soundly till about two the following afternoon, when I was awakened by a loud knocking on the door. It was a messenger boy. I opened the door, signed the receipt, mechanically opened the telegram, and read: "Come home immediately. Your Father." I was surprised. What is this? I had already received one such telegram. Maybe through mistake this was the same one? It happened so before, for our postmaster would sometimes get drunk and get his mail and telegrams all mixed up. And if this was not the case, what could be the matter? Why telegraph the same message twice? Why ask me to come home now, in the dead of winter? The station closest to my home was small, four miles journey by sleigh, and I didn't even have any suitable clothes for such a trip. What did it all mean? I scratched my head in perplexity, drank a glass of water and fell asleep. And when I awoke near five my first and only thought was that of Kitty. What had happened to her? How could I reach her? Where could I find her? As for the telegram, I didn't even give it a thought. I dressed, locked my room and ran out into the city. After dining I hurried to the Virmenska Street on which stood the coffee house and began pacing in front of it, hoping to catch sight of her when she appeared, and then—well, I didn't know what I would do then, but I felt within myself an unbreakable resolution, an unwavering certainty that I would take some sort of a decisive step.

Somewheres near seven she appeared, dressed modishly, and wearing a varicolored hat with a large feather. My heart stopped beating for a few seconds. I bowed to her; but to approach her, to say something to her, was beyond me. She nodded her head slightly and proudly went ahead down the street. I followed her about twenty paces to the rear. My eyes following that feather on her hat just like a sailor follows the north star. I was jostled, my feet stepped on, the snow whirled into my eyes, but to all this I paid not the slightest attention. Once she looked back and then again the second time. Evidently she had recognized me. What was happening within me at that time? It's terrible to even think of it now. However, one thought overpowered all others: Is she that sort?—Although most natural this thought nearly drove me frantic. I hurried after her, all a tremble, breathless, oblivious to everything but her, while she, it seemed, hurried even faster, ever drawing further away from me, picking out the busiest streets, until finally she reached the market place, and going along one side of it she turned off into Tribunal Street. Her hat gradually began to lose itself in the sea of hurrying humanity and finally disappeared altogether. I sprinted ahead, turned this way and that way,—but nowheres was she in sight. Like one crazy I ran through all the surrounding side streets, around the market place, through Halitsky and Mariatsky square, but no Kitty. She had disappeared like vapor. Meanwhile the snow kept coming down, heavier than ever. Around ten o'clock the snow-clad streets began to get deserted. For some time yet I paced like a guard in front of the building in which she lived, but in vain. She did not appear. Maybe she had already returned? Or maybe she was delayed somewheres? But where? There was no other night coffee houses besides the Suberlova. Vainly I racked my mind for an answer until somewheres after twelve midnight I returned to my quarters, distraught, tired, wet from the snow and perspiration. The janitor opened the door for me and growled something about my coming in so late, especially since there had been a messenger earlier in the evening with a telegram for me. What is the matter with those telegrams?—I thought and waved my hand, as if chasing away some pesky flies. To think or worry about my "baatkivschena" at such a time was neither my will nor wish, even if I had the strength to do so, I undressed, shivering in the unheated room, and after wrapping a quilt around me in bed and throwing on top of it all my wet clothes I lay there with my teeth chattering until heavy sleep finally descended upon me.

In the morning I awoke with a terrible headache. I felt as if someone was knocking a wedge into my skull. Groaning I raised my head a little and only then realized that someone was angrily hammering away at my door. Somehow I managed to crawl out of bed and on my bare feet go to the door and open it. In the cloud of frosty vapor that billowed into the room there stood a telegraph messenger.

"I was beginning to think that you were murdered or had been burned to death," he exclaimed "I'm knocking more than a half an hour already."

With these words he handed me two telegrams. "One of these came last night," he explained, "but I couldn't deliver it to you because you weren't home. I hope it's nothing important."

I signed receipts for both of them, gave him twenty cents, and gripping the telegrams in my hand, my teeth chattering, I closed the door and crawled back into bed. A feeling of extreme lassitude enveloped me. I lay like a log, trying to get warm. To move even a finger or a toe seemed to me a mighty task. And thus with the telegrams clutched in my hand I fell asleep.

What happened further, I do not remember. All that I knew is that through my sleep I heard loud knockings on the door, cold hands upon me, which squeezed me like pliers, and then a greyish, impenetrable fog."

VI

Opanas paused a moment in his recital, regained his breath, wiped the beads of perspiration off his forehead, and after ascertaining that I had not fallen asleep, continued:

"I awoke in the hospital. There they told me I had been in a coma for two weeks. The janitor had heard my groaning and called the police who forced open the door and finding me unconscious had taken me to the hospital. Both telegrams as well as a few letters that had come later I found in the drawer of the night table alongside my bed. One telegram read: "I bless you. Your Father." The other one notified me of my father's death. One of the letters was from the village scrivener who wrote of how my father had caught typhus and then my mother a few days later, how both of them called for me and had telegrams sent urging me to hurry home, and how finally my father died and a few days later my mother. The scrivener then informed me that since my father had willed everything he owned to me it would be best for me to hurry home as quickly as possible in order to settle the estate.

I finished reading these telegrams and letters and felt a little strange. It seemed to me that all I had read was nothing new to me, that I had known it right along, that I had been at my father's funeral, that I had received my mother's blessings,—in a word, that I had experienced everything that one usually does at such occasions. And thus I did not feel any unusual emotion when I finished reading. It was as if something had happened that had had to happen. In fact, I began to breathe a trifle easier, as if some manner of bonds that had kept me tied down had now suddenly snapped, leaving me to fly wherever I wished, to start my whole life anew, to do that which I dared not do before. And as for Kitty, I forgot all about her. She no longer existed for me.

I was forced to remain a few more days in the hospital before I obtained my discharge from it. However when I found myself outside in the street in the cold wintry air, when for moment my eyes became blinded by the glare of the snow on the ground, in that very moment I was overwhelmed by a wild desire to see Kitty again, to find her, to lay at her feet everything I owned. With uncertain steps I made my way to where she lived on Virmensky Street and took my stand in front of her house in the hope of seeing her emerge. For several hours I stood there until finally I had to start pacing up and down the street in order to keep from freezing. Suddenly I saw her. She was coming from the direction of the market. Abashed and stricken dumb I stood rooted to the spot. Approaching she glanced toward me, smiled slightly, paused, appeared to reflect over something, and then coming closer said:

"Come with me."

I started in wonder, as if someone had struck me. Nevertheless I followed her mechanically. On the second floor I found her, a lighted candle in her hand, awaiting me. I paused in indecision. She took my hand and drew me after her, whispering:

"Come."

I entered her room. She closed the door and invited me to take off my overcoat and sit down. Her quarters consisted of one large airy room and an alcove, in which stood a bed. The apartment was furnished as a salon, everything about it bespeaking simple but fine taste. A most delicious feeling of warmth crept over me; whether it was of the room itself or her personality, I do not know. She took off her wraps and hat, revealing herself dressed in a stylish woolen dress, with her hair done up in a most charming manner. Her face was in complete repose, without the slightest trace of any worry on it. She moved about easily, with a grace that instantly captivated me. After adjusting her hair before the mirror and then the flowing tie she wore beneath her throat, as if to give me time to compose myself, she finally stood before me. Looking into my eyes, with a half-smile on her lips, she asked softly:

"Do you love me?"

I made no reply but seized her hands and passionately kissed them. Tears welled in my eyes.

She sat down on the chair beside me and embracing me drew my head to her breast. I sobbed softly.

"Now, now my little fool," she said. "I knew it all along. But why didn't you come immediately, when Natalie told you where I lived? Did you first have freeze nearly to death?"

Surprised I looked at her.

"Yes, I know everything. I read about you in the papers. Even about the fact that your parents died."

Only now I realized that the telegrams and letters I had read in the hospital had been already opened. How was it, I wondered, that I had not detected that immediately? Meanwhile she had risen, stirred the fire in the stove, turned the lamp wick a little higher to give more light, and again stood before me.

"Well now, what do you want of me?"

"Nothing," I replied. "I am fortunate enough that you are looking at me."

She laughed outright:

"I must say that you certainly are most unusual. But tell me, what do you intend doing?

"I do not know."

"Did your parents leave you much?"

"I do not know. Probably no money, only land, a farm."

"How much could it be worth about?"

"I can't say. Probably three or four thousand."

"Hm!"

She paced the room thoughtfully, and then turned to me.

"What do you intend doing with your estate?"

"I don't know."

"Perhaps you want to take up farming? And maybe you want me to go with you, become a peasant woman and feed the geese and hogs?"

Startled I stared at her. Such a wish appeared to me to be absurd, unthinkable.

"Come, now, say something. Think."

With both hands she shook me by the shoulders.

"I shall do anything you say," I whispered.

"Yes? Well, that's fine. For that I like you. Here!" And she leaned over and kissed me on the forehead. At the touch of her lips my blood quickened.

"Listen, then!" she said, sitting down again alongside me and drawing me close to her with her left hand. "I like you. Do you want to come with me?"

"Where?"

"Into the wide world. I have no intention of remaining in this cursed Lviw. This is not the place for me. Here I am Kitty and nothing else. But I am ambitious. I feel within myself strength, talent, spirit. Do you want to help me escape this wretched place?"

"I'll sacrifice everything to help you!" I exclaimed ardently.

She gave me a side glance of slight amusement.

"Why, you're even good looking when you're not souring. I like to see such gallantry in young men. Here . . ."

And taking my face in her hands she kissed me full on the lips. The room whirled about me. A most delicious feeling of ecstasy filled my heart. I felt as if I would faint from the very power of it.

"Listen, carefully, then," she continued. "A week from today I am leaving Lviw. I simply must, for I can't stand it here any longer. If you want to accompany me, then be ready by that time. Liquidate all your affairs, sell your estate for the best price you can get. Do the best that you can. A week from today I shall be waiting for you, here in this room. If you don't come by that time, I will not be here any more, and no one shall know where I've gone. Were it not for you, were it not for the fact that I felt attracted to you from the very start, were it not for what I read in the papers about you, I would have left last week yet. Do you understand now? Here, kiss me and go and do what you think is best. I am not forcing you to do anything; I shall only wait for you. If you want to taste the fruits of happiness with me, then come. And now—good night."

I fervently kissed her lips and hands and left bereft of all will power, completely her slave. My fate was already sealed, and it did not even occur to me that I could possibly do anything to change it.

VII

Opanas became silent. I looked up at him. His face was deathly pale and his eyes swimming with tears.

"Opanas!" I cried out. "That's enough! Your recollections have stirred you entirely too much. Come, let's go to bed, or you're liable to get sick yet."

"Don't worry," he reassured me. "I won't get sick. On the contrary, it will make me feel even better, for you have no idea how good it feels to unburden myself from something that I have never told anyone before. For ten whole years I have remained silent on this subject, and it's been like a stone on my heart. And now when I have such a sympathetic listener before me, I must tell it . . Unless, of course, you are tired from your journey and would rather go to bed."

"No, certainly not!" I assured him. "One would have to be made of wood to think of sleep while listening to such a story as yours."

"Now, now, no compliments, please," he smiled, drying his eyes. In a more cheerful tone he continued:

"There really is not much to tell. The end of my story is not very interesting, and can be easily foreseen. Right the very next day I went to my home town, examined my baatkivschena which my parents had willed to me, and then quietly began looking for a buyer. My neighbors all were glad to see me and rejoiced in the thought that I would remain with them; none of them knew of the turmoil within my soul. Finally I found a buyer, the local Jewish saloon-keeper, and sold to him my baatkivschena for five thousand dollars. My face fairly burned with shame when I signed the deed, but I had no other choice: my love for Kitty was too great to permit even the slightest change in my plans. The recollection of our agreement, and the realization that she was awaiting me with her warm embraces and ardent kisses, her beauty and charm,—was enough to dispose of the slightest doubts I might have entertained as to the wisdom of what I was doing. And therefore I felt no sorrow at all when after the sale I quit the village, like a thief; all that I felt was the money in my pocket, and the love for Kitty within my heart. And although I outwardly cowered when the indignant villagers escorted me out of the village with oaths, curses and clods of dirt, still inwardly I felt no sorrow, no anger, no shame; for thoughts of Kitty had effectively screened me from the whole world, changed my usual feelings, and satisfied all my wants.

Finally the fateful evening arrived. Trembling with excitement I hurried over to her home. Suppose she had left Lviw without me! What then? I grew cold at the thought. At length I reached her house, and looked up. Yes, her apartment was lit!—she had not left! Like a whirlwind I dashed up the stairs, knocked at the door and without waiting for a reply, dashed in. She was sitting on a trunk, dressed in a travelling outfit, with her eyes turned towards the door. Her face was pale, very pale, and her eyes burning.

"Here I am!" I cried, breathlessly. "And here it is—take it!"

And I laid before her the five thousand dollars. She smiled and waved her hand.

"Hide it," she said. "I was waiting for you. See, I am all ready to go. Ring for the janitor, and have him call a cab."

(To be concluded)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ДЕНЬ МАТЕРИ!

Гарне свято приносить нам весна. Може одно з найкращих, що його придумали люди. Це „Свято Матери". Та, мабуть, не всі знають, що початок цьому гарному святу дала американка, пані Анна Джарвіс. Вражена тим, що мама, яка найбільше поносить трудів, яка найбільше вкладає праці і старань для своєї родини, найменше дяки має зи це, пані Джарвіс у 1910 році уладила в місті Філядельфії перше „Свято Матери". Серед українського громадянства перший „День Матери" влаштував у 1928 році „Союз Українок Канади". В ріднім краю перший почин у 1929 році дав „Союз Українок". І так поміж інші наші свята вплетено „Свято Матери", як ясний спомин дитячих літ. Бо чи у це свято не вертаємося думкою в дитячі давні роки, не стаємо на хвилю дітьми?

Зо словом „мати" родиться в душі навіть старшої людини якась ясність, якесь особливе тепло. Нема людини, якуб це чарівне слово не кинуло в спомин дитячих літ. Людина забуває про свої роки, про своє суспільне положення і на хвилину стає доброю дитиною з весняними почуваннями в душі. Супроти цього слова бліднуть усі величі, почесті й заслуги світу.

Спогад усе повертається до тої матери, що осталася десь там, далеко, під соломяною стріхою, а може вже тільки під зеленою могилою на сільському цвинтарі.

Від матерей залежить у першу чергу теперішність і будучність народу. Тому вони заслугують на те, щоб один день у році присвятити їм. А чи всі матері заслугують на ці заслуги і почесть? — Ні, тільки та мати, що є дійсно доброю і щирою матірю для своїх дітей і свого народу. Є в нас матері, котрі забувають, що їх повинність виховати своїх дітей на добрих українців. Хоч нераз самі стоять у проводі українського загалу, то, на жаль, їх діти пропадають у чужих суспільстві. Добра мати українка вперед повинна виховати своїх дітей, а тим дасть добрий примір для інших. Бо котра мати показує себе за патріотку, а її діти в „наймах ворогів", то якаж користь з того українській суспільності?

З історії знаємо, що народи, які могли похвалитись найкащими матерями, були першими у світі. Так було в давнину, у греків і римлян, так було і в інших народів, так є і тепер. Коли доля Франції нині перед знаком питання, то причина цьому не так зверхні вороги, як брак материнського почуття у французьких жінок, що від якогось часу почали більше дбати про себе, про свої вигоди і приємності, ніж про своє потомство і його виховання.

У житті українського народу жінка - мати відіграла велику ролю у всіх ділянках. Матері княгині виховували Україні славних на ввесь світ княжен, князевичів. Згадаймо тільки славну, сильного характеру княгиню Ольгу, матір славного князя Святослава Завойовника, княгиню Романову, що зводила великі бої в обороні прав своїх дітей і виховала Україні хороброго князя Данила. Не тільки синів, але й геройські доньки виховували ці матері-княгині, що приносили нам часто славу і серед чужих народів. Згадаймо тут хочби українську княжну Анну, що панувала як королева на французькому троні. Таксамо матері козачки виховували нам хоробрих лицарів і відважних патріоток доньок, що вславили Україну по цілому світі. І новіші часи видали цілий ряд жінок письменниць, громадянок і геройок, що їх память раз-у-раз вшановуємо. Одні з них уже відійшли від нас, а другі ще живуть, в краю і на вигнанні.

Коли ми чимнебудь славимось, то в першу чергу подяка за це належиться нашим матерям, їх умілому вихованню, примірові й помочі, що дізнали ми від своїх матерей. Ідейній праці матерей-селянок завдячуємо ми те, що наш нарід навіть у важких часах неволі не тратив і не тратить своєї віри, своєї народности, любови і привязання до батьківщини, не забув своєї мови, пісні, свого високого народнього мистецтва, своїх рідних звичаїв. Завдяки тій великій любові української матери до всього рідного, тліє невгасальна любов у серцях українських дітей. Завдяки цьому воскресала по довгій неволі на наших очах до нового життя найбідніша частина нашого народу, Закарпаття.

Але сьогодні у цих важних до певного ступня рішальних часах, у яких ми живемо, завдання української матери є ще важніші, як були колись. З одної сторони брати і сестри в рідному краю, на рідних землях, знаходяться в ярмі страшного окупанта; наші бідні скитальці, що тиняються десь по ріжних закутинах світу, чи не найбільшу надію покладають на українську жінку і на українську матір? З другої сторони дивиться на нас цілий світ, який це нарід ті українці. Чи вміють любити й шанувати своє рідне? Чи вміють добре говорити мовою великого українського народу? Задачею нашої матери є тут, на землі Вашинґтона, подбати, щоб наші діти добре володіли українською мовою і знали про рідний край, його історію, ґеоґрафію, літературу і т. п.

Мати може вщепити в серце дитини любов до нашої гарної і багатої землі. Нації, які мають патріоток матерей, можуть бути спокійні за свою майбутність.

Змінилась не вільки роля, але й душа української матери по програх наших визвольних змагань. Для українського народу, який не доборовся волі, ні власної держави, настали важкі часи. Ми з гордістю можемо ствердити, що українські матері не тільки гідно переносять оце лихоліття, але дітей своїх виховують у гарті і вчать на найбільші жертви для України. Доказом цього хай послужать усі присуди смерти, на Біласа, Данилишина й інших. Чи застрашили вони нашу бідну матір-селянку?

Нові події виринули на українськім небосклоні, які вимагають надлюдського гарту духа й самопосвяти до них. Україна чекає найбільшої жертви від української мами. І ми, матері, дамо їй цю жертву! Слава нашій спільній матері — Україні.

М. Головата.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 4., відбудуться в вівторок, 14. травня, під ч. 264 Warren St., в 7:45 вечером. Проситься всіх членів прибути на збори. Буде вибір делеґата до Вашинґтону на конґрес. Кожний член дістане свого чека як дивіденду. — Н. Пупчик, предс.; В. Черепака, кас.; В. Ґлива, секр.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

АЛЛЕНТАВН, НОРТҐЕМПТОН, БЕТЛЕГЕМ, ІСТОН, ПА.

Українська радіова програма буде передана **КОЖНОЇ НЕДІЛІ** рано, зачинаючи **від неділі, 12. травня (May 12, 1940) від год. 9:30 до 10:00 рано** зо стації **WSAN, 1440 Kc. в Алентавн, Па.**

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(161)

В хвилі, коли королета Аґті вже мала затопити ножа в серце Дженети, китаєць, що звичайно був повільний і розважний, тепер кинувся мов блискавка між Дженету й Аґті. Водночас одним своїм ліктем він відтрутив Дженету від крайочка отвору, що провадив в огненну безодню. Також потрутив Аґті, та так, що їй випав ніж.

Але сталось таке, що від цього потручення він сам стратив рівновагу. Стоячи на самім крайочку отвору, він вагався то сюди то туди, пробуючи себе врятувати перед смертю. Розмахуючи в повітрі руками для вдержання рівноваги, він остаточно схопився остаточно руками за Аґті і притягнув її ближче до себе. Тепер він схопив її кріпко.

Але рівноваги не відзискав. Борикаючись хвилину з Аґті, він нараз з нею заточивсь і почав летіти в пропасть. Дивний сміх роздався з його горла і він промовив: „Хто під ким яму копає, сам у неї впадає". По тих словах він, разом з Аґті, що пронизливо закричала, рунув в отвір, звідки бухала зловіща полумінь.

Тарзан бачив це і мов тигр кинувся на поміч китайцеві. Але це не помогло. „Він урятував твоє життя", заговорив зворушений до сліз Пері. „Хай Бог прийме його до себе й дасть йому заслужене місце серед його чесних предків", заговорив побожно Дарно. Тарзан водночас державсвої бистрі очі на кровожадних жерцях.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".